

• ПІДГОТОВКА КАДРІВ З ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ,
СПОРТУ, ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

• STATE PREPARATION IN THE BRANCH OF PHYSICAL TRAINING,
SPORTS AND HUMAN HEALTH

УДК 378.147:796.011.3

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯФОРМУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ольга ДОРОШЕНКО

Бердянський державний педагогічний університет

Анотація. Формування особистості педагога, зокрема, підготовка майбутнього вчителя фізичної культури, було і є завданням вирішення багатьох учених. У статті розглядаються основні структурні компоненти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітньої школи. Це сприятиме оновленню змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури, а також формуванню готовності їх випускників до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл.

Ключові слова: здоров'я, здоров'яформувальні технології, компоненти, підготовка, фізична культура.

Постановка проблеми. Зміни в житті України, орієнтація її на інтеграцію з європейськими країнами актуалізують проблеми модернізації професійної підготовки у вищій педагогічній школі. Сучасні умови життєдіяльності потребують від особистості активно взаємодіяти з навколишнім середовищем, оцінювати результати своєї діяльності, використовувати сучасні засоби та технології.

Фізичне виховання є важливою частиною системи виховання людини. Негативні тенденції в показниках здоров'я дітей свідчать про те, що на сьогодні у загальноосвітніх навчальних закладах воно функціонує недостатньо ефективно. Це потребує пошуку раціональної системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури для навчальних закладів.

Тому одним із важливих напрямів підготовки вчителів фізичної культури є оволодіння професійними знаннями, практичними вміннями й навичками, здатність виконувати професійні функції на високому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу з проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання до оволодіння здоров'яформувальними технологіями, ми встановили, що значну увагу науковці приділяли таким аспектам, як загальнопедагогічні засади організації навчального процесу вищих навчальних закладів (О. Абдуліна, 1990; А. Алексюк, 1998; О. Мороз, В. Сластьонін, 1997); теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту (Б. Ашмарін, 1990; М. Данилко, 2000; А. Конох, 2007; Л. Сущенко, 2003); формування професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури (О. Петунін, 1980), професійна спрямованість фізичного виховання студентів педагогічних спеціальностей (М. Віленський, 1989); організація та проведення педагогічної практики студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю (Б. Шиян, 1997); проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи з фізичного виховання (Н. Мацкевич, 2001).

Мета дослідження – проаналізувати структурні компоненти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Методи дослідження – теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел.

Роботу виконано за планом НДР Бердянського державного педагогічного університету.

Результати дослідження та їх обговорення. Недоліки змісту освіти значно позначаються на методиці професійної підготовки. Так матеріал викладається в недостатньому зв'язку з потребами школи, превалює наочна спрямованість порівняно з професійною та спеціальною; елементи педагогічних умінь формуються іноді поза структурою педагогічної діяльності; принцип єдності навчання і виховання студентів реалізується не повною мірою, виховні завдання виконуються не систематично [5]. У результаті, на думку О. В. Пекуніна, майбутній учитель непогано засвоює окремі предмети, але використання здобутих знань у педагогічній роботі ускладнюється. Таким чином, він втрачає інтерес до теоретичної підготовки і свою подальшу діяльність зводить до механічного практицизму.

У дослідженні ми дотримуватимемося думки Е. Вільчовського, який вважає, що важливе місце в моделі фахівця фізичного виховання займає «визначення змісту й структури його професійної діяльності, обсяг виконуваних ним педагогічних функцій; рівень вимог до кожної з них, до знань, умінь і навичок, які необхідні для повноцінного виконання професійних обов'язків» [2].

В. Філанковський [6] виділяє такі компоненти готовності учителя фізичної культури:

- мотиваційний (мотиваційно-ціннісне ставлення, поведінка);
- теоретичний (аналітичні, прогностичні, проектні знання);
- практичний (конструктивні, організаторські, комунікативні уміння, способи виконання дій);
- творчий (знання, переконання, творче вирішення педагогічних завдань).

Основними компонентами, які готують особистість до професійної діяльності, Р. Конькова [4] вважає:

- особисто-цільовий (позитивна мотивація до професійної діяльності, ціннісні орієнтації, самостійність, воля);
- інформаційно-гностичний (сукупність знань, умінь і навичок, засвоєння економічних і правових аспектів діяльності, наявність необхідних професійних якостей);
- оцінний (здатність до переосмислення діяльності, самооцінка своєї готовності і якостей, необхідних для майбутньої професії).

В. Є. Берека виділяє такі структурні компоненти професійної компетентності фахівця: “1) мотиваційний – прагнення до прояву компетентності (вираження цієї властивості в діяльності, поведінці людини); 2) когнітивний – володіння знаннями щодо змісту компетентності (знання засобів, способів, програм дій, рішення соціальних і професійних завдань, здійснення правил і норм поведінки); 3) поведінковий – досвід прояву компетентності в різноманітних і нестандартних ситуаціях (досвід реалізації знань, умінь і навичок); 4) ціннісно-смысловий – ставлення до змісту компетентності й об'єкта її діяльності (особистісна значущість); 5) емоційно-регуляційний – прояви емоційно-вольової саморегуляції процесу та її результату (здатність адекватно проявляти й регулювати власні емоції до ситуацій соціальної і професійної взаємодії” [1].

Учені М. Дяченко та Л. Кандибович [3] виділяють такі компоненти діяльності:

- мотиваційний (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї й інші досить стійкі професійні мотиви);
- орієнтовний (знання й уявлення про особливості й умови професійної діяльності, її вимоги до особистості);
- операційний (володіння способами і прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, навичками, уміннями, процесами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення тощо);
- вольовий (самоконтроль, уміння керувати діями, з яких складається виконання трудових обов'язків);
- оцінний (самооцінка своєї професійної підготовленості та відповідність процесу розв'язання професійних завдань оптимальним трудовим зразкам).

Проаналізувавши низку поглядів дослідників щодо складових компонентів діяльності, можна зробити висновок, що всім видам діяльності притаманні мотивація до діяльності, знання про неї та практичне її виконання.

Отже, підготовку майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи ми розглядаємо як систему, яка інтегрує в собі мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний і результативно-рефлексивний компоненти, які тісно взаємозв'язані та взаємозумовлені (рис. 1).

Мотиваційний компонент підготовки визначається характером соціально значущих мотивів до здоров'яформувальної роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів: повнотою уявлення своєї професійної діяльності, усвідомленням своєї соціальної відповідальності, мотивацією досягнення успіху в цій роботі; ступенем турботи про своє особистісне і професійне зростання, бажанням досягнення нових педагогічних завдань.

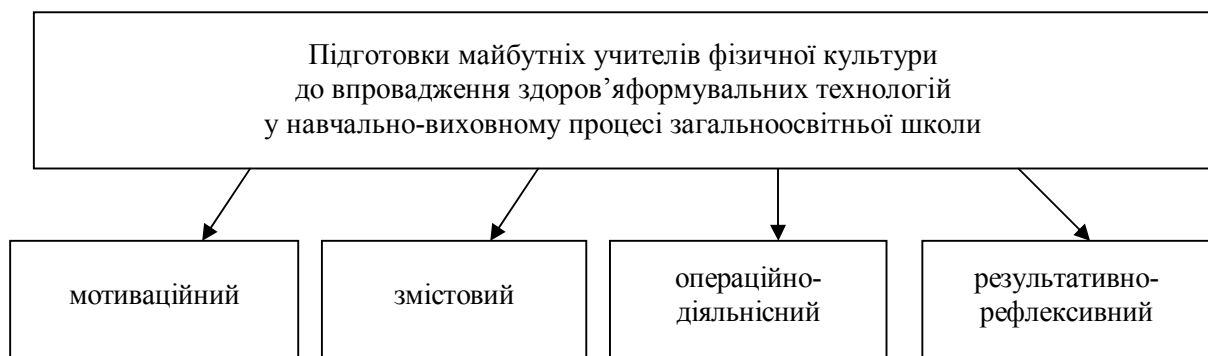

Рис. 1. Структурні компоненти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи

Змістовий компонент підготовки характеризується знаннями щодо використання засобів фізичного виховання в профілактиці захворювань, розвитку фізичних якостей школярів, самостійних заняттях для активного відпочинку в режимі навчального дня; знання особистісно орієнтованих технологій фізичного розвитку і здоров'яформувальних технологій; знання форм і методів організації оздоровчої діяльності учнів.

Операційно-діяльнісний компонент підготовки визначається характером умінь щодо проведення здоров'яформувальних технологій у навчальній роботі з дітьми, а також занять із учнями, які зараховані за станом здоров'я до спеціальних медичних груп; використання нетрадиційних методів оздоровлення дітей; надавання консультативної допомоги школярам щодо розробки індивідуальної оздоровчої системи.

Результативно-рефлексивний компонент підготовки студентів визначається вміннями вести облік, а також аналізувати ефективність і корекцію своєї педагогічної діяльності щодо впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладів; вмінням систематично здійснювати самоаналіз професійної діяльності щодо узагальнення досвіду власного й інших.

Висновки. Результати аналізу психолого-педагогічної літератури свідчать про те, що майбутній учитель фізичної культури повинен знати й уміти застосовувати форми, методи, засоби навчальної роботи; вміти забезпечувати належний рівень викладання навчальних дисциплін відповідно до навчальних програм, дотримуючись вимог Державного стандарту загальної середньої освіти; надавати знання про здоров'я і шляхи його збереження та зміцнення; сприяти формуванню потреби в здоровому способі життя та прикладних навичок його дотримання.

Таким чином, на основі завдань, що постали перед педагогічними колективами загальноосвітніх навчальних закладів на сучасному етапі розвитку освіти України, оновлення змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури повинно передбачати, окрім загальної під-

готовки студента як майбутнього вчителя, формування готовності випускників до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл.

Проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл є актуальною й потребує подальших досліджень для з'ясування сучасних психолого-педагогічних поглядів на підготовку майбутніх учителів до адаптації в швидкоплинних умовах сучасного ринку освітніх послуг з його високими вимогами до особистості педагога і його підготовленості до формування творчої особистості учня; сучасного стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл; теоретичного обґрунтування змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл.

Перспективи подальшого дослідження проблеми вбачаємо в пошуку ефективних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'яформувальних технологій у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи.

Список літератури

1. *Берека В. Є.* Магістерська підготовка майбутніх менеджерів освіти : монографія / В. Є. Берека . – Хмельницький : ХГПА, 2008. – 32 с.
2. *Вільчковський Е. С.* Професійна спрямованість підготовки фахівців з фізичного виховання / Е. С. Вільчковський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України. – Х. : ОВС, 2002. – С. 301-309.
3. *Дьяченко М. И.* Психология высшей школы : особенности деятельности студентов и преподавателей / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск : БГУ, 1978. – 334 с.
4. *Конькова Р. В.* Теория и практика формирования профессиональной готовности учителя физической культуры : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры” / Р. В. Конькова. – Ставрополь, 2000. – 22 с.
5. *Петунин О. В.* Формирование профессионального мастерства учителя физической культуры : [учебное пособие для студ. пед. ин-тов] / О. В. Петунин. – М. : Просвещение, 1980. – 112 с.
6. *Филанковский В. В.* Теория и практика формирования профессиональной готовности учителя физической культуры : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки, оздоровительной и адаптивной физической культуры” / В. В. Филанковский. – Ставрополь, 2000. – 36 с.

List of references

1. *Bereka V. Ye.* Mahisters'ka pidhotovka maybutnikh menezheriv osvity : monohrafiya / V. Ye. Bereka . – Khmel'nyts'kyy : KhHPA, 2008. – 32 s. (Ukr.)
2. *Vil'chkovs'kyy E. S.* Profesiyna spryamovanist' pidhotovky fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannya / E. S. Vil'chkovs'kyy // Rozvytok pedahohichnoyi i psykholohichnoyi nauk v Ukrayini 1992-2002 : zb. nauk. prats' do 10-richchya APN Ukrayiny. – Kh. : OVS, 2002. – S. 301-309. (Ukr.)
3. *D'jachenko M. I.* Psihologija vysshej shkoly : osobennosti dejatel'nosti studentov i prepodavatelej / M. I. D'jachenko, L. A. Kandybovich. – Minsk : BGU, 1978. – 334 s. (Rus.)
4. *Kon'kova R. V.* Teorija i praktika formirovanija professional'noj gotovnosti uchitelja fizicheskoj kul'tury : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : [spec.] 13.00.04 „Teorija i metodika fizicheskogo vospitanija, sportivnoj trenirovki, ozdorovi-tel'noj i adaptivnoj fizicheskoj kul'tury” / R. V. Kon'kova. – Stavropol', 2000. – 22 s. (Rus.)
5. *Petunin O. V.* Formirovanie professional'nogo masterstva uchitelja fizicheskoj kul'tury : [uchebnoe posobie dlja stud. ped. in-tov] / O. V. Petunin. – M. : Prosve-wenie, 1980. – 112 s. (Rus.)
6. *Filankovskij V. V.* Teorija i praktika formirovanija professional'noj gotovnosti uchitelja fizicheskoj kul'tury : avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk : [spec.] 13.00.04 „Teorija i metodika fizichesk-

go vospitaniya, sportivnoj trenirovki, ozdorovi-tel'noj i adaptivnoj fizicheskoj kul'tury" / V. V. Filan-kovskij. – Stavropol', 2000. – 36 s. (Rus.)

**СТРУКТУРНЫЕ КОМПОНЕНТЫ ПОДГОТОВКИ
БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ
ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ К ВНЕДРЕНИЮ
ЗДОРОВЬЕФОРМИРУЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ**

Ольга ДОРОШЕНКО

*Бердянский государственный
педагогический университет*

Аннотация. Формирование личности педагога, а именно, подготовка будущего учителя физической культуры, было и есть задачей многих ученых. В статье раскрываются основные структурные компоненты подготовки будущих учителей физической культуры к внедрению здоровьесформирующих технологий в учебно-воспитательном процессе общеобразовательных учебных заведений. Это способствует обновлению содержания подготовки будущих учителей физической культуры, а также формированию их готовности к внедрению здоровьесформирующих технологий в учебно-воспитательный процесс общеобразовательных учебных заведений.

Ключевые слова: здоровье, здоровьесформирующие технологии, компоненты, подготовка, физическая культура.

**THE STRUCTURAL COMPONENTS OF FUTURE
PT TEACHERS' TRAINING
IN HEALTHFORMING TECHNOLOGIE'S
INTRODUCTION IN SCHOOL**

Olga DOROSHENKO

Berdyansk State Pedagogical University

Annotation. The questions of formation teacher's personality and training future PT teachers are examined by many scientists. The main structural components of future PT teachers' training in healthforming technologie's introduction of in school are examined in the article. It will help to renovate the plot of future PT teachers' training and also to form the preparedness of graduating students to use healthforming technologies in school.

Key words: health, healthforming technologies, components, preparation, physical culture.

Стаття надійшла до редколегії 28.02.2012